

Udskriftsdato: 16. december 2025

2008/1 BSF 74 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede forhold for børn af indsatte

Ministerium: Folketinget

Forslag til folketingsbeslutning

om forbedrede forhold for børn af indsatte

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag, der giver børn af indsatte en række minimumsrettigheder, ved at sikre,

- at der til brug for relevante offentlige myndigheder, herunder især Kriminalforsorgens institutioner, etableres retningslinjer, som sikrer børns ret til besøg og kommunikation med en forælder i varetægt eller under afsoning,
- at der ved relevante myndigheder, eksempelvis i socialforvaltningens eller Kriminalforsorgens regi, etableres et kriseberedskab, som med særligt fokus på implicerede børns situation kan træde til, når en forælder bliver fængslet,
- at der på hver af Kriminalforsorgens institutioner etableres et børneombud f.eks. via ansættelse eller uddannelse af en særlig medarbejder, som skal have de rette pædagogiske og socialfaglige kompetencer, og som har ansvar for det særlige børneperspektiv, som f.eks. indretning af besøgsrum, vejledning og støtte til de indsatte i udfyldelsen og håndteringen af forældrerollen, støtte til den anden forælder, uddannelse af det øvrige personale i håndtering af børn i fængsler og lign., og
- at tiltag over for forældre opprioriteres, såsom at forældregrupper eller flere familiebehandlingspladser etableres.

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

Baggrund

Danmark ratificerede Børnekonventionen i 1991 og forpligtede sig dermed til at varetage barnets interesser i alle sager, bl.a. også retslige og administrative.» Børn af fængslede er en overset og retsløs gruppe børn i det danske samfund, og sigtet med dette beslutningsforslag er at forbedre forholdene for denne gruppe børn. Det skal ske bl.a. ved at give dem nogle rettigheder i forhold til deres indsatte forældre, men også ved at opstille et beredskab, for at den sårbare situation, de befinder sig i som følge af en forælders fængsling, bliver håndteret i et børneperspektiv. Formålet er altså at varetage barnets tarv – ikke den indsatte. Perspektivet er dermed et børneperspektiv og lægger sig således op af forældreansvarsloven, hvor det også er barnets rettigheder, der er i centrum.

I 2008 havde ca. 42.000 børn og unge under 18 år i Danmark været berørt af, at mindst en af deres forældre havde været i fængsel for at afsone frihedsstraf.» Til det store antal kan man lægge de børn, hvis forældre alene bliver varetægtsfængslede, og som derfor ikke indgår i statistikken. Det Kriminalpræventive Råd anslog i 2005, at der konstant er mellem 4.000 og 7.000 børn, som aktuelt har mindst én forælder i fængsel.» Kriminelle skal have deres straf. Men kriminelles børn straffes også, når en forælder frihedsberøves.

Der er ofte ingen, der tager børnenes parti eller tager sig af børnene i en sådan situation. Politiets fokus er jo på at opklare forbrydelsen, mens Kriminalforsorgens ansvarsområde er de indsatte. Hos de sociale myndigheder og i barnets institution er der i reglen en begrænset viden om eller ingen redskaber til at håndtere den situation, at et barn har en forælder i fængsel.

Det er derfor nødvendigt med et større fokus på børn af fængslede i det danske samfund, bl.a. for at lindre de dokumenterede traumatiske oplevelser, der følger af adskillelsen fra og fængslingen af en forælder. Nogle af de dokumenterede skadevirkninger er reaktioner som depression, hysteri, koncentrationsbesvær eller aggressiv adfærd i skolen eller udviklingen af kriminel adfærd.

Else Christensen »Forældre i fængsel – en undersøgelse af børns og forældres erfaringer«, Socialforskningsinstituttet 1999; Peter Scharff Smith »Når straffen rammer uskyldige. Børn af fængslede, deres problemer, behandling og menneskerettigheder« i Social Kritik, nr. 106, okt. 2006; Marlene Grøftehaug »Fangebørn«, 2004

Ifølge Børnekonventionens artikel 5 har Danmark ansvar for, at børn har muligheden for at opretholde et forhold til den indsatte forælder under varetægtsfængsling eller afsoning. Undersøgelser viser, at det er selve fængslingen og den deraf følgende uvished, der udgør det største problem for børnene. Det er derfor afgørende, at der opretholdes en kontakt mellem en indsat forælder og barnet. Kontakten har desuden et samfundsmæssigt perspektiv, idet undersøgelser viser, at en bedre kontakt mellem en indsat og hans eller hendes familie mindsker risikoen for recidiv.

5Jeremy Travis og Michelle Waul »Prisoners Once Removed. The Children and Families of Prisoners« i Jeremy Travis og Michelle Waul (red.) »Prisoners Once Removed. The Impact of Incarceration and Reentry on Children, Families and Communities«, The Urban Institute 2004, s.8 Andre undersøgelser viser, at børn af forældre, som har været i fængsel, har to til tre gange så stor risiko for selv at påbegynde en kriminel løbebane i forhold til andre børn. Børns levevilkår, Danmarks Statistik 2002, s. 175 og 176 Børn af fængslede er med andre ord en udsat gruppe, som har brug for omsorg.

Bemærkninger til beslutningsforslagets enkelte elementer

1. Retningslinjer, som sikrer børns ret til besøg og kommunikation med en forælder i varetægt eller under afsoning

Der bør etableres retningslinjer for, hvordan børn kan holde kontakt med en indsat forælder, og tages et særligt hensyn til indsatte forældre med børn under 18 år, sådan at barnet kan opretholde kontakten med den voksne. Der skal naturligvis tages højde for de få tilfælde, hvor et barn ikke bør have kontakt til en forælder eller ikke kan have glæde af kontakten.

Det er vigtigt for barnet at få kontakt til en forælder umiddelbart efter en fængsling, så det kan forvisse sig om, at forælderen har det godt, og situationen kan blive afmystificeret. Det skal ske hurtigt og inden for en tidsfrist, uanset om forælderen er varetægtsfængslet eller overflyttet til afsoning. Det kan gøres f.eks. ved at lave en besøgsplan kort tid efter indsættelsen eller ved at undersøge, hvordan moderne elektroniske medier som f.eks. web-cam eller sms kan bidrage til at holde kontakten. Et særligt hensyn kunne også være adgang til hyppigere eller længere besøg.

Det er naturligvis en selvfølge, at børn nemt skal kunne få adgang til en ledsager, hvis den anden forælder ikke kan eller vil tage med på besøg.

2. At der etableres et kriseberedskab i forhold til en forælders fængsling

Om der skal indberettes til de sociale myndigheder ved en forælders anholdelse, beror i dag på politiets skøn. Hvis hjemmet består af to forældre og den anden forælder og hjemmet ser tilforlad

eligt ud, vil politiet normalt ikke underrette de sociale myndigheder. Politiet kan henvise familien til offerrådgivningen, som kan vejlede familien, men det er langt fra i alle tilfælde, at denne oplysning gives.

Man kan imidlertid også sætte spørgsmålstegn ved, om politiet kan eller skal foretage et sådant skøn. En familie eller et barn med en fængslet forælder er i krise. Der bør derfor etableres retningslinjer for, hvordan myndighederne inddrages, og hvilket beredskab de bør stille i forbindelse med en forældrefængsling. Det bør undersøges, om en underretning til de sociale myndigheder altid bør ske, sådan at det sikres, at familien opdages og får den hjælp, den har behov for.

Det bør ligeledes overvejes, om politiet bør pålægges at undersøge, om der kan være børn på en adresse, hvor der skal foretages en anholdelse, og om det vil være fornuftigt at indkalde en person fra socialforvaltningen, som så er til stede ved anholdelsen, hvor omstændighederne tillader det.

Hvis forældrene ikke er samlevende og barnet bor hos den anden forælder, er det tilfældigt, om barnet eller den anden forælder underrettes om fængslingen. Der bør fastsættes retningslinjer for, hvem der har pligt til at underrette barnet eller barnets bopælsforælder om fængslingen. Det er anledning til bekymring, hvis den pågældende forælder pludselig tilsyneladende forsvinder fra jordens overflade og f.eks. ikke dukker op til et samvær.

3. Etablering af et børneombud eller en børnesagkyndig i Kriminalforsorgens institutioner

Der er behov for en særlig indsats over for børn, der kommer på besøg i fængsler. Det handler om alt lige fra besøgsrummenes indretning til personalets håndtering af børn gennem kontroller eller mulighederne for at lave noget sammen som familie. Det særlige børneombud eller den børnesagkyndige person kunne være en fængselsfunktionær med særlig interesse eller evner for børn, som efteruddannes til formålet for at kunne sikre, at fængslet også fungerer i et børneperspektiv. Denne kan hjælpe indsatte med at forberede et besøg eller vejlede andre ansatte i håndtering af børn. Der kan være inspiration at hente i England, hvor man underviser fængselsfunktionærer i, hvordan de skal opføre sig i forbindelse med børns besøg i fængsler.

4. At tiltag over for forældre opprioriteres, såsom at forældregrupper eller familiebehandlingspladser etableres

Mange indsatte forældre bliver usikre på deres forældrerolle, når de sidder i fængsel. Det påvirker naturligvis kontakten til barnet. I Sverige har man siden 1999 arbejdet med samtalegrupper for fængslede forældre, hvilket er blevet meget positivt evalueret og ifølge mange af deltagerne har styrket kontakten med deres børn og gjort dem mere opmærksomme på forældrerollen.

På Pension Engelsborg i Lyngby nord for København har indsatte mulighed for at afsone den sidste del af deres straf, mens de bor sammen med deres familie i »Familiehuset«. Formålet er bl.a. at tilbyde en helhedsorienteret indsats over for psykosocialt belastede og udsatte familier og at genopbygge familien som et bæredygtigt netværk for den indsatte – også efter endt afsoning.

Begge eksempler er tiltag, der bør undersøges med henblik på en landsdækkende udbredelse i Danmark.

FN-konventionen af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder (Børnekonventionen), artikel 3
Børns levevilkår, Danmarks statistik 2002
»Fængsledes børn, en udsat gruppe«, Det Kriminalpræventive Råd, 2005

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen (SF)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om forbedrede forhold for børn af indsatte.

(Beslutningsforslag nr. B 74).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.